

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ  
ІНСТИТУТ СВИНАРСТВА І АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА**



**ЗАТВЕРДЖЕНО**

Директор Інституту свинарства  
АПВ НААН  
Олександр ЦЕРЕНЮК

25 серпня 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА З ДИСЦИПЛІНИ**

**ГОДІВЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН**

Освітньо-наукова програма «Технологія виробництва і переробки  
продукції тваринництва»

Спеціальність - 204 Технологія виробництва і переробки продукції  
тваринництва

Галузь знань - 20 Аграрні науки і продовольство

Освітній ступінь - Третій (доктор філософії)

Полтава –2022

Робоча програма з дисципліни «Годівля сільськогосподарських тварин» для здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії спеціальності 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва, галузі знань - 20 Аграрні науки і продовольство «15» серпня 2022 р. 9 с.

**Розробник:**

**Зінов'єв С.Г.** - завідувач лабораторії годівлі Інституту свинарства і АПВ НААН, кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник.

**Рецензенти:**

**Семенов С.О.** - провідний науковий співробітник лабораторії годівлі Інституту свинарства і АПВ НААН, кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник.

**Ільченко М.О.** - вчений секретар Інституту свинарства і АПВ НААН, кандидат сільськогосподарських наук, старший дослідник.

Робоча програма розглянута і затверджена на засіданні відділу технології  
Протокол № 8 від «19» серпня 2022 року.

Схвалено Вченою радою Інституту свинарства і агропромислового  
виробництва НААН

Протокол № 7 від «23» серпня 2022 року.

## 1. Опис навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, що становить 3 кредити ECTS.

Характеристика навчальної дисципліни	
Спеціальна кількість годин	90
Кількість кредитів	3
Місце в індивідуальному навчальному плані аспіранта	Цикл спеціальної (фахової підготовки)
Рік навчання	1-й
Семестр	2-й
Лекції (годин)	10
Практичні (годин)	20
Самостійна робота (годин)	60
Вид підсумкового контролю	Залік

## 2. Заплановані результати навчання

**Мета** – формування у здобувачів рівня вищої освіти «доктор філософії» навичок з використання знань по організації повноцінної годівлі сільськогосподарських тварин різних статево-вікових груп, необхідних для професійної діяльності.

**Завдання** - сформувати у здобувачів теоретичні та практичні навички, необхідні при вирішенні питань з удосконалення теорії та практики годівлі жуйних тварин та технології кормів.

В процесі вивчення навчальної дисципліни мають бути сформовані:

### знання:

- ✓ обґрунтування технології виробництва та економічної ефективності використання різних груп кормів та кормових добавок у живленні сільськогосподарських тварин при виробництві продукції тваринництва,
- ✓ теоретичні і методичні основи впливу годівлі на продуктивність тварин,
- ✓ основи виробництва комбікормів та функціональних продуктів,
- ✓ організації раціональної годівлі сільськогосподарських тварин на основі дослідження, систематизації і прогнозування залежностей між живленням тварин і продуктивністю, фізіолого-біохімічним статусом організму, генотипом тварин та якістю продукції тваринництва;

### вміння:

- розрахувати потребу тварин в кормах для цілого господарства;
- визначати кормові норми;
- складати раціони і визначати їх біологічну повноцінність та проводити їх аналіз для тварин різних статево-вікових груп;
- розробляти рецепти комбікормів для тварин різних статево-вікових груп в залежно від продуктивності;
- складати матрицю оптимізації раціонів для розрахунку на EOM;
- визначати хімічний аналіз кормів та розраховувати їх поживність;

- презентувати результати власних теоретичних і практичних досліджень з проблем годівлі тварин.

### **Сформовані компетентності:**

- здатність до аналізу і синтезу;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професії;
- здатність розуміти ситуацію, досягати успіху у фаховій діяльності;
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;
- прагнення до збереження навколишнього середовища;
- здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;
- здатність працювати самостійно;
- здатність до самонавчання, саморозвитку і самоадаптації;
- здатність планувати, організовувати та проводити наукові дослідження, обробляти, публікувати та патентувати їх результати;
- здатність до комплексного підходу у володінні інформацією щодо сучасного стану і тенденцій розвитку світової і вітчизняної сільськогосподарської науки;
- здатність до ретроспективного аналізу наукового доробку з живлення та годівлі сільськогосподарських тварин;
- здатність проведення фахового аналізу різних інформаційних джерел, авторських методик, конкретних освітніх, наукових та професійних матеріалів з технології виробництва і переробки продуктів тваринництва;
- комплексність у виявленні, постановці та вирішенні наукових задач та проблем з живлення та годівлі сільськогосподарських тварин;
- здатність виконувати, аналізувати та критично оцінювати результати експериментальної роботи з біологічними об'єктами тваринництва;
- здатність обґрунтовувати здобуті знання в області наукових досягнень з живлення та годівлі сільськогосподарських тварин;
- здатність брати участь у наукових дискусіях, критичних діалогах на вітчизняному та міжнародному рівнях, відстоювати свою наукову позицію з технології виробництва і переробки продуктів тваринництва;
- здатність висвітлювати результати наукових досліджень у вітчизняних та зарубіжних наукових виданнях;
- комплексність у набутті та розумінні значного обсягу сучасних науковотеоретичних знань з технології виробництва і переробки продукції тваринництва та суміжних сферах аграрних наук.

## **3. Програма навчальної дисципліни**

### **1. Методи оцінки поживної цінності кормів за хімічним складом, перетравним поживним речовинам, енергії.**

Історія оцінки поживності кормів і раціонів: сінні еквіваленти, оцінка за хімічним складом, за СППР, крохмальні еквіваленти Кельнера, датська і скандинавська кормові одиниці, терми Армсбі, вівсяна кормова одиниця, оцінка за обмінною енергією, чиста енергія. Визначення особливостей травлення, обміну та засвоєння поживних речовин раціону з урахуванням специфіки будови шлунково-кишкового тракту тварин. Комплексна оцінка

поживності кормів та раціонів

## **2. Поняття про кормові норми і задачі нормованої годівлі тварин.**

Методи визначення потреби тварин в енергії та поживних речовинах. Основні етапи розвитку вчення про нормовану годівлю. Раціони та їх балансування. Поняття про типи годівлі. Контроль за рівнем та повноцінністю годівлі. Системи нормування годівлі тварин. Біологічна повноцінність протеїну, методи її оцінки. Фактори, що впливають на протеїнову поживність кормів. Мінеральні речовини в живленні сільськогосподарських тварин. Основні джерела вітамінів.

## **3. Годівля великої рогатої худоби.**

Годівля бугаїв-плідників і сухостійних корів. Потреба бугаїв у поживних речовинах при різних режимах їх використання. Вплив рівня і повноцінності годівлі в період сухостою на якість приплоду, продуктивність та здоров'я корів. Годівля лактуючих корів. Роздій корів. Технології годівлі корів. Технологія вирощування телиць до 6-місячного віку. Норма годівлі, раціони та їх структура

## **4. Годівля свиней.**

Годівля кнурів-плідників, холостих і поросних маток. Корми для свиней. Годівля підсисних свиноматок і поросят до відлучення. Особливості живлення поросят до відлучення. Схеми підгодівлі поросят. Відгодівля свиней. Норми і раціони.

## **5. Годівля дрібної рогатої худоби.**

Організація раціональної годівлі овець та кіз з урахуванням їх біолого-фізіологічних особливостей. Кормова база для овець та кіз. Вплив умов годівлі на ріст і якість вовни та молока. Годівля баранів-плідників, вівцематок і молодняку овець. Норми і раціони

### **4. Структура навчальної дисципліни**

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	усього	л.	п.	с.р.
Тема 1. Методи оцінки поживної цінності кормів за хімічним складом, перетравним поживним речовинам, енергії	21	2	4	15
Тема 2. Поняття про кормові норми і задачі нормованої годівлі тварин	21	2	4	15
Тема 3. Годівля великої рогатої худоби	16	2	4	10
Тема 4. Годівля свиней	16	2	4	10
Тема 5. Годівля дрібної рогатої худоби	16	2	4	10
<b>Усього</b>	<b>90</b>	<b>10</b>	<b>20</b>	<b>60</b>

### **5. Теми практичних занять**

Назви тем	К-сть годин
Тема 1. Методи оцінки поживної цінності кормів за хімічним складом, перетравним поживним речовинам, енергії	4

Тема 2. Поняття про кормові норми і задачі нормованої годівлі тварин	4
Тема 3. Годівля великої рогатої худоби	4
Тема 4. Годівля свиней	4
Тема 5. Годівля дрібної рогатої худоби	4
<b>Усього</b>	<b>20</b>

### 6. Тематика самостійної роботи

Назви тем	К-сть годин
Тема 1. Методи оцінки поживної цінності кормів за хімічним складом, перетравним поживним речовинам, енергії	15
Тема 2. Поняття про кормові норми і задачі нормованої годівлі тварин	15
Тема 3. Годівля великої рогатої худоби	10
Тема 4. Годівля свиней	10
Тема 5. Годівля дрібної рогатої худоби	10
<b>Усього</b>	<b>60</b>

В основі самостійної роботи здобувача вищої освіти при вивченні дисципліни «Годівля сільськогосподарських тварин» – потреба в отриманні необхідного рівня знань, який узгоджується із оволодіння такою сумою знань і вмінь, які дадуть йому змогу майбутньому науковцеві проявити себе як висококласного фахівця в галузі тваринництва.

Самостійна робота здобувача полягає у вивченні сучасної спеціальної літератури та виконанні індивідуальних завдань, підготовці до поточного і підсумкового опитування, участі в конференціях, написанні наукових праць за темами самостійної роботи.

### 7. Методи навчання

- ✓ *Словесні*: розповідь, пояснення, бесіда, лекція, інструктаж.
- ✓ *Наочні*: ілюстрація, спостереження.
- ✓ *Практичні*: практична робота, виробничо-практичні методи.
- ✓ *За характером логіки пізнання* – аналітичний, індуктивний, метод
- ✓ *За характером та рівнем самостійної розумової діяльності здобувачів* – частково-пошуковий, пояснювально-демонстративний.
- ✓ *За активністю* – диспути, самооцінка знань, використання технічних засобів навчання, використання контролюючих тестів .
- ✓ *Інтерактивні технології навчання* – мультимедійні технології та інші телекомунікації.

## 8. Форми контролю

Одним із обов'язкових елементів навчального процесу при вивченні дисципліни є проведення поточного контролю засвоєння знань та підсумкова оцінка рівня засвоєння навчального матеріалу і вміння використовувати ці знання на практиці.

Поточний контроль успішності здобувача вищої освіти здійснюється за видами навчальної роботи:

- ✓ виконання завдань під час практичних занять;
- ✓ оцінювання самостійної роботи;

Підсумковий контроль за дисципліною – **залік** у другому семестрі.

## 9. Розподіл балів, які отримують аспіранти з вивчення дисципліни

Вид	T1	T2	T3	T4	T5	Σ
Виконання завдань під час практичних занять	15	15	15	15	15	75
Самостійна робота	5	5	5	5	5	25
Всього	20	20	20	20	20	100

Поточний контроль успішності здобувача вищої освіти здійснюється за видами навчальної роботи:

- ✓ виконання завдань під час практичних занять та їх захист  
*шкала та критерії оцінювання:*

12-15 балів – відмінне виконання з невеликою кількістю помилок.

8-11 балів – вище середнього рівня з кількома несуттєвими помилками.

4-7 балів – в цілому правильна робота з незначною кількістю помилок.

2-3 бали – непогано, але зі значною кількістю недоліків.

0 -1 балів – завдання практично не виконане

- ✓ виконання завдань самостійної роботи  
*шкала та критерії оцінювання самостійної роботи наступні:*

5 балів – відмінне виконання з невеликою кількістю неточностей.

4 бали - в цілому правильна робота з незначною кількістю помилок.

2-3 балів - непогано, але зі значною кількістю недоліків.

0 - 1 балів – завдання не виконане і потребує повторного виконання.

## Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою <b><u>для заліку</u></b>
90–100	A	

82–89	В	зараховано
75–81	С	
63–74	Д	
60–62	Е	
35–59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

## 10. Методичне забезпечення

Мультимедійне забезпечення, програмне забезпечення, комп'ютери, плакати, стенди тощо.

Частина практичних занять проводиться в лабораторіях біохімічних та зоотехнічних досліджень, а також в умовах фізіологічного двора науково-господарського відділу інституту.

## 11. Рекомендована література

### Основна література

1. Новітні норми, раціони і технології повноцінної годівлі високопродуктивної великої рогатої худоби: [керівництво-посібник]; за ред. Г. О. Богданова, В.М. Кандиби. – Х., 2009. – 1067 с.
2. Ібатуллін І.І. Годівля сільськогосподарських тварин: підручник / І.І. Ібатуллін, Д.О. Мельничук, Г.О. Богданов [та ін.]. – В.: Нова книга, 2007. – 616 с.
3. Калашников А.П. Нормы и рационы кормления сельскохозяйственных животных: справочное пособие / А.П. Калашников, Р.И. Клейменов, В.Н. Баканов [и др.]. – М.: Агропромиздат, 2003. – 552 с.
4. Основы питания и кормления сельскохозяйственных животных: учебно-практическое пособие/В.Г. Рядчиков – Краснодар: КубГАУ, 2012. - 328 с.
5. Богданов Г.О. Теорія і практика нормованої годівлі великої рогатої худоби / Г.О. Богданов, В.М. Кандиба, І.І. Ібітуллін [та ін.]; за ред. В.М. Кандиби, І.І. Ібітуліна, В.І. Костенка. – Ж., 2012. – 860 с.
6. Ібатуллін І.І. Практикум із годівлі сільськогосподарських тварин / І.І. Ібатуллін, В.Д. Столюк, В.К. Кононенко [та ін.]. – К.: Аграрна освіта, 2009. – 328 с.
7. Цвігун А.Т. Годівля сільськогосподарських тварин: довідник у таблицях / А.Т. Цвігун, М.Г. Повозніков, С.М. Блюсюк [та ін.]. – Кам'янець-Поділ.: Астрєя, 2007. – 100 с.

### Додаткова література

1. Гноевий І.В. Годівля і відтворення поголів'я сільськогосподарських тварин в Україні: монографія / І.В. Гноевий. – Харків: Магла LTD, 2006. – 400 с.



2. Годівля високопродуктивних корів: посібник / [Гноєвий В.І., Головка В.О., Трішин О.К., Гноєвий І.В.]. – Харків: Прапор, 2009. – 368 с.
3. Дурст Л. Кормление сельскохозяйственных животных / Л. Дурст, М. Виттман; пер. с немецкого. – Вінниця: Новая книга, 2003. – 384 с.
4. Калетнік Г.М. Основи перспективних технологій виробництва продукції тваринництва / Г.М. Калетнік, М.Ф. Кулик, В.Ф. Петриченко [та ін.]; за ред. Г.М. Калетніка, М.Ф. Кулика, В.Ф. Петриченка, В.Д. Хорішка. – Вінниця: Енозіс, 2007. – 584 с.
5. Кулик М.Ф. Нетрадиційна оцінка кормів і складання раціонів за продукцією молока / М.Ф. Кулик, В.Ф. Петриченко, О.І. Скоромна [та ін.]. – Вінниця: Воєвода Тетяна Петрівна, 2006.
6. Організація нормованої годівлі худоби у м'ясному скотарстві: практ. пос. / [Цвігун А.Т., Повозніков М.Г., Блюсюк С.М., Білозерський О.Л.]. – Кам'янець-Подільський: видавець ПП Зволейко Д.Г., 2009. – 200 с.
7. Повозніков М.Г. Системи нормованої годівлі молодняку великої рогатої худоби м'ясних порід / М.Г. Повозніков. – Кам'янець-Поділ.: Аксіома, 2007. – 72 с.
8. Проваторов Г.В. Норми годівлі, раціони і поживність кормів для різних видів сільськогосподарських тварин: довідник / Г.В. Проваторов, В.І. Ладика, Л.В. Боднарчук; за заг. ред. В.О. Проваторова. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2009. – 489 с.
9. Цвігун А.Т. Виробництво молока на малій фермі: практичн. посібник / А.Т. Цвігун, М.Г. Повозніков, С.М. Блюсюк [та ін.]; за ред. А.Т. Цвігуна, В.Б. Кирилюка. – 2-ге вид., випр. і доп. - Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори – 2006», 2008. – 216 с.
10. Теорія і практика нормованої годівлі великої рогатої худоби. / За ред. В.М. Кандиби, І.І. Ібатулліна, В.І. Костенка. – Житомир: ПП «Рута», 2012. – 860 с.

## 12. Інформаційні ресурси

1. Інформаційно-аналітичний портал АПК України: вебсайт. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua>.
2. Верховна Рада України. Законодавство України: вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
3. Державна служба статистики: вебсайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Domestic Animal Diversity Information System (DAD-IS): вебсайт. URL: <http://www.fao.org/dad-is/data/en/>.
5. The Global Standart for Livestock Data: вебсайт. URL: <https://www.icar.org/>.